

maakte hij
s levens wil.
Kon. 19: 3a.
mel slaat op
n deze razen-
gen van ver-
de profeten
ulus bij zijn
aldiging stel-
Reformatie
den van vij-
hoezeer be-
dief was ver-
het doel zijn
bergen. Daar-
kort. Deze
zoeken, maar
ogen.
ats. Hij kon
n des hemels
or zijn vlucht
armel uit te
deserteur ge-
in Izebel
Heeren moet
Gods volk
lia zal straks
ten om Zina
sterker. Hij
eft voor de
j te plaatsen
ie zijn leven
en; maar wie
e zal het be-
desertie.
t VEER 4.

gehoorzaam-
meebrengen
rstand van
en worden en
acht van het
en volgende
de refor-
van het
ik nog een en
an onze zgn.
over een en
akt. Als het
ot tijd in dit
doorwerking
moet in de
e zoo verder
KNOOP.

rij het nieuwe
bben wij be-
zijn voor ons
aken wij nu
ar al te zeer
in het kaars-
Nederlandsch-
der, en in het
we met zorg
d nog steeds
n staan. Wel-
niet minder
eweest. Geen
resident Ger-
vaard van
zen van den
m, te schreeu-
an den bezet-
ks bloedende
ten-Generaal,
schaamteloos,
vien God ons
d willen ver-

de volksver-
nd en hooren-
onder blikken
aren kan: We
schema van
is vergoelikt
illegaal" be-
merhorn —
open maar niet
t een luiden

schreeuw tegen deze revolutionaire illegaliteit. De pers wil dus doen gelooven, dat de massa toch wel langzamerhand ontwaakt, en zeker, zóó suf als een paar maanden geleden is men reeds niet meer, maar veel meer dan een knippen met de oogen tegen het steeds feller licht is het nog altijd niet geworden. Zit maar eens in den trein, sta in de tram en vergelijk de gesprekken — of het stilzwijgen — met hetzelfde in den bezettingstijd.

Toen kon niemand zwijgen, terwijl het zoo gevaarlijk was, de verantwoordiging over het onrecht drong door alle mazen van het Gestapo-net heen — nu echter stelt men de onderwerpen nauwelijks aan de orde en als ze tersprake komen, dan maar al te vaak zóó laag-bij-de-gronds, dat de conclusie moet luiden: de zaak raakt nog steeds niet het hart van het volk — het hart ook dezes volks is moede geworden en dik. Men kan goedmoedig probeeren dit psychologisch te verklaren: reactie op de oorlogs(over?)spanning of iets dergelijks, maar intusschen vragen wij ons af, of zich hierin niet voltrekt een oordeel van den God, die de geschiedenis leidt. Er zijn er, die zulk oordeel willen opmerken in het geweld der feiten, als zouden deze in zich sluiten de duidelijke spraak, dat nu de tijd gekomen is Indië los te „laten“, doch veeleer achten wij zulk oordeel op te merken in dezen geest van indolentie, waarmee het Trojaansche paard der verkapt revolutie binnen de muren van 's lands vergaderzalen wordt gehaald.

We weten niet op dit oogenblik, hoeveel in dit opzicht nog kan veranderen, maar voor het optimisme, dat sommigen ons presenteren is hier allerminst reden. Want deze verschijnselen zijn niet van vandaag of gisteren. Het Nederlandsche volk heeft reeds in den oorlog de tegenstellingen en den principiële strijd niet geestelijk geproefd en de verdwazing heeft zich toen reeds van de duizenden meester gemaakt. Het heeft den strijd des Heeren niet gezien en welgetoond dus vandaag hem te voeren. Zoo kan het gebeuren, dat dit volk heden Hosanna roept voor den vijand, dien het gisteren aan den vloek nog overgaf.

Maar één ding staat dan toch wel vast, zal men zeggen, n.l. dat het volk, dat de Staten-Generaal, de regering „niet ongewaarschuwd zijn gebleven“. Ze zijn er toch geweest, zoo lezen we in ons dagblad, de artikelen, de redevoeringen, van de anti-revolutionairen niet in het minst, die in scherpe kritiek de rechtverkrachting hebben gestriemd en de noodlottige consequenties aangewezen.

Inderaad — en we zijn er dankbaar voor, dat zulks is geschied. Maar toch rijst tegelijk de benauwen- de vraag: of juist dit geluid wel zuiver en sterk genoeg is geweest. Wij hebben zoozeer gemist, in pers en redevoering, het eene groote woord, dat alle juridische analyse en logische kritiek moet stuwen en stempelen tot profetie: het getuigenis dat de regeeringspolitiek en een overeenkomst als van Linggadjati niets minder zijn dan schending van het recht d e s H e e r e n. Haarlijn is aangetoond, dat de bepalingen staatsrechtelijk en ook in andere opzichten totaal onaanvaardbaar zijn — en we verblijdden ons over de scherpeheid der ontleding — maar dat met zulke ondeugdelijke overeenkomsten Gods Naam en Zijn heilige wet wordt aangerand, het ging achter de analyseerende kritiek maar al te zeer schuil. O zeker, er is op gewezen, dat de regering de „wet“ overtrad, het woord „revolutie“ is niet verzwegen, maar welke klem op de gewetens zal zulks kunnen oefenen, wanneer niet in dit hoogst kritieke uur voor de ooren van regering en volk wordt uitge- roepen, dat God zich schrikkelijk vertoont over zulke omkeering der ordeningen en zulk spotten met de verantwoordelijkheden, die Hij in Zijn historie-leiding ons op de nationale schouders heeft gelegd? Want „de wet“ en „het recht“ ze worden verward en tenslotte evenzoo goed humanistische en revolutionaire begrip- pen, indien ze niet meer duidelijk beleden en aange- zegd worden als wet en recht in den mond en de hand v a n d e n l e v e n d e n G o d. Zoo spoedig dit getuigenis verzwakt, naderen elkaar, hoe wonderlijk het klinkt, Schouten en Soekarno, Beel en Bruins Slot; de tegenstand mag nog zóó fel zijn, maar de arena is door den vijand bepaald en de w a p e n e n tot den strijd zijn onderling wederzijds aange- past, al waren ze oorspronkelijk ook afkomstig uit onderling onvergelykbare arsenalen.

Is het wonder, wanneer dan de strijd niet meer ge- zegend wordt? O, we kunnen met die vraag worstelen: zou God geen omkeer geven, geen dusdanigen zegen schenken op zulke „anti-revolutionaire“ activiteit dat de ramp in dien weg wordt afgewend?

En nu kan niemand zeggen welken weg de Heere metterdaad nog gaan zal, ook ten dezen. Maar wel dienen we bij voorbaat te erkennen dat, wanneer de strijd niet blijkt te zijn een voor het r e c h t d e s A l l e r h o o g s t e n niemand Zijn zegen kan ver- wachten en op Zijn beloften eerlijk pleiten. Dan mag ook niemand zich een fata morgana voor- spiegelen van „het kan verkeeren“. — Dan mogen de kranten ook niet het geweten sussen met de betuiging: maar de regering, het volk, ze zijn t e n m i n s t e g e w a r s c h u w d — want de waarschuwing, hoe energiek ook en hartstoehtelijk, was niet geladen met de kracht der profetie. H. J. SCHILDER.

VAN „OORZAKEN EN REDENEN“

I Herhaaldelijk wordt, men weet het, door synodale voorlichters, inclusief dr J. Ridderbos, in geding ge- bracht de z.g. voor-geschiedenis der bespreking, in deputatenverband van de z.g. leergeschieden. Men laat daarbij opvattingen bij de menschen postvatten, die wij onjuist noemen. Wij zijn nu wel gedwongen het- zelfde recht te nemen als die opponenten, en te gaan spreken over wat eerst nog niet publiek was. Hier volgt een stuk, ingediend bij de synode van Sneek, mede door mij ondertekend.

In alfabetische orde was ondergeteekend: de eerste en prof. Vollenhoven, de tweede ondertekenaar. Men onthoude dit bij de lectuur:

Door de Generale Synode van Amsterdam 1936, Acta artikel 212, 273 sub 36, zijn de brs. Dr J. L. Schouten, Prof. Dr G. Ch. Aalders, Dr G. Diemer, Prof. Dr S. Greijdanus, Prof. Dr V. Hepp, Prof. Dr K. Schilder, Dr J. Thijs, en Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven benoemd tot „Deputaten“ met opdracht, door de Synode niet nader omschreven „opvattingen“, waarvan evenwel door de Synode werd vastgesteld, dat zij „in onze kerken worden voorgedragen“ alsmede dat ze „van de tot nog toe gangbare leerings afwijken“, en ook, dat „eenzijdig de voorstanders dezer opvattingen gelooven en verzekeren, dat ze geheel conform Schrift en Belijdenis zijn, terwijl anderzijds door menigeen in onze kerken de vraag is gesteld, of deze voorgedragen opvattingen wel in overeenstemming zijn met Schrift en Belijdenis“.

a) naar haar zakelijke beteekenis te onderzoeken en te toetsen aan Schrift en Belijdenis,

b) daarover op de volgende Synode rapport uit te brengen en haar daarin met advies te dienen.

In alfabetische volgorde hadden naar het oordeel der Synode bedoelde opvattingen betrekking op de onderwerpen: „Algemeene genade, Genadeverbond, Onsterfelijkheid der ziel, Pluriformiteit der kerk, Ver- eeniging van de beide naturen van Christus, Zelfon- derzoek“.

Een korte wijle mochten de Kerken zich vleien met de hoop, dat de samensprekingen dezer Commissie de gerezen moeilijkheden tot oplossing zouden brengen. Doch reeds begin Januari 1937 bleek deze verwach- ting niet in vervulling te zullen gaan: Professor Hepp liet toen een brochure verschijnen waarin onder meer één der Commissieleden van confessionele afwijking werd beschuldigd.

Ook andere moeilijkheden bleven niet uit. Blijkens publicatie van Prof. Dr S. Greijdanus („de Reformatie“ 15 April 1938) heeft deze tot de voortgezette Synode te Amsterdam, vergaderd April 1938, een missive ge- richt, met mededeeling, onder opgaaf van gronden, „niet verder de opdracht, hem in zake de Deputaten betreffende de bekende geschillen verleend, te kunnen vervullen, en met het verzoek, hem „van haar wel te willen ontfengen“. Eén van de gronden heeft Prof. Greijdanus gepubliceerd, aldus:

„In de derde plaats is bij het bovengenoemde nog dit bijgekomen, dat een der Deputaten, Prof. Dr V. Hepp, ondanks de Synode gezamenlijk onderzoek en gezamenlijke toetsing door Deputaten in opdracht gaf, met last van rapport aan de volgende Synode, intusschen in brochures mede-Deputaten, hoewel hen niet bij name noemende, maar toch duidelijk aangeven- de, openlijk beschuldigde van afwijking van de Con- fessie; en dat hij dit deed op eene wijze (zie „Hoe Prof. Dr V. Hepp citeert“ in de „De Reformatie“ van 7 Januari 1938 en volgende nummers), die de vraag doet rijzen, hoe zij met wetenschappelijke ernst en goede trouw bestaanbaar is. Daardoor wordt verdere samenwerking in dezen uiterst moeilijk, zoo niet on- mogelijk“.

De voortgezette Synode heeft aan het verzoek van Prof. S. Greijdanus voldaan, hem dus ontheven van zijn opdracht, en, waar ze daarmee volstond, het getal der Deputaten tot 7 teruggebracht.

Inmiddels is in dezelfde vergadering, waar de brief van Prof. Greijdanus gelezen is, door K. S. (even 'n kleine ommissie) eveneens aan de Synode van Amster- dam mededeeling gedaan, van het feit, dat ook bij hem bezwaren bestonden betreffende den gang van zaken in de besprekingen der Deputaten, dat over deze bezwaren in de Commissie nog nader gehandeld moest worden, dat men dus alsnog te dezer zake diligent was en dat hij zich de consequenties uit een eventueel niet tot oplossing geraken der moeilijkheden voorbehield. Waar nu inmiddels van zulk een oplossing geen sprake geweest is, en sinds eenige maanden onderge- teekenden (d.w.z. K. S. en zijn mede-rapporteur prof. Vollenhoven) niet meer met hun mede-Deputaten ver- gaderen, is het noodig, omtrent den gang van zaken in dezen Uw vergadering enkele dingen mede te deelen.

1. Ook bij ondergeteekenden leeft het bewaar, dat Prof. Greijdanus in April 1938 — zie boven — publiek inbracht tegen de handelwijze van Prof. Hepp, in be- trekking tot de door Prof. Greijdanus bedoelde brochures. Inzonderheid twee bedenkingen stonden op den voorgrond:

a. Wij hadden er bezwaar tegen dat Prof. Hepp, toen de Synode hem benoemde tot Deputaat, niet of zijn nog voorgenomen brochures inhield, teneinde als De- putaat mede te arbeiden met hen, die door de Synode tot zijn mede-Deputaten aangewezen waren, of ter wille

van de voortzetting der uitgave van zijn brochures, voor deze benoeming bedankte.

b. Eveneens hebben wij er bezwaar tegen dat Prof. Hepp in zijn brochures uit geschriften ook van eenige zijner mede-Deputaten onderscheiden citaten gaf die of niet juist weergegeven, of onjuist geïnterpreteerd werden, gelijk o.m. nader is aangetoond in de door Prof. Greijdanus genoemde artikelenreeks, en dat hij tot op den dag van heden, hoewel herhaaldelijk door eerstondergeteekende daartoe uitgenoodigd, volstan- dig geweigerd heeft, met hem daarover samen te spreken onder afspraak van nadere publicatie, ja zelfs geweigerd heeft aan te geven, waar de door hem letterlijk geciteerde uitspraken van den eerstonderge- teekende gevonden waren.

2. We nemen ons voor, op dit laatste punt straks nog nader terug te komen. Thans zij vooropgesteld, dat in het algemeen heel de samenwerking in de Com- missie uiterst bezwaarlijk was, gelijk moge blijken.

3. Reeds in de allereerste vergadering der Com- missie is van meer dan één zijde bezwaar ingebracht tegen de eigenaardige figuur, dat het eene Commis- sieelid tegen het andere publiek schreef in betrekking tot de aan de Commissie ter bespreking toegewezen punten. Aanstonds had dus dit bezwaar de volle aan- dacht der Commissie, te meer, omdat Prof. Schilder reeds toen heeft medegedeeld (13 Februari 1937) zich alle rechten te moeten voorbehouden indien Prof. Hepp na deze eerste vergadering van de toen nog voltallige Commissie zou voortgaan op den ingeslagen weg en diensgevolge ook aan Prof. Schilder over- komen zou wat reeds een ander Commissielid was overkomen. Hoewel door een en ander deze aange- legenheid dus de volle attentie der Commissie had en met name ook van haar voorzitter en secretaris, die tevens voorzitter en scriba der Amsterdamsche Synode waren, is het toch kunnen geschieden, dat een brief der classis Utrecht, welke eveneens bezwaar in- bracht tegen het feit, dat een Commissielid publiek anderen van confessionele afwijking beschuldigde, aan de kennis der andere leden werd onthouden. Voor- zitter en secretaris hebben naar hun latere mededeel- ling het stuk vergeten; het bestaan daarvan werd ons eerst medegedeeld nadat Prof. Hepp zijn tot nu toe laatste brochure had laten verschijnen. Hoewel wij geen oogenblik de juistheid dezer verklaring in twij- fel trekken, typeert dit voorval toch wel de afwijg- heid van een klankbodem voor dergelijke bezwaren, die blijkbaar niet slechts bij ons, doch ook in de Ker- ken leefden. Van deze teleurstellende ervaring deed Prof. Schilder reeds mededeeling in de vergadering der voortgezette Synode.

4. Dat het bezwaar der classis Utrecht ook elders leefde bleek uit den volgende brief van den Kerke- raad van Ermelo:

Hooggeachte Heeren en Broeders,
De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Ermelo voelt zich gedrongen zich met het volgende tot U te wenden.

De Kerkeraad, pijnlijk getroffen door het feit, dat de leden der Commissie, welke van de jongste Synode opdracht ontving om een onderzoek in te stellen naar de z.g. „leer-geschieden“ in onze Kerken en daar- over aan de Synode van 1939 te rapporteren, zich niet ontzien, tijdens het Commissoriale onderzoek elkander publiek in de pers van afwijking der Con- fessie te beschuldigen; spreekt over dit feit zijn diep leedwezen en groote bezorgdheid uit;

en dringt bij Uwe Commissie met alle kracht aan op het doen van zoodanige stappen, dat aan die ge- waakte perspolemie tusschen leden Uwer Commissie een einde kome.

Met hoogachting en br. gr.

Namens den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Ermelo,

w.g. J. VAN HERKSEN, h.t. praeses.
w.g. J. H. KAPPERS, scriba.

Gelijk hieronder nog nader blijken zal, hebben ondergeteekenden, mede naar aanleiding van dit laatste schrijven bij vernieuwing hun bezwaren uit- gesproken en hun wenschen in een schriftelijk voor- stel belichaamd. De beslissing daarover was in de Commissie aangehouden tot na de vergadering der voortgezette Synode van April 1938. Het was dan ook mede in verband hiermede dat Prof. Schilder in de vergadering der Synode thans ook aan de Synode zelf, officiële wijze, hij zich alle rechten moest voorbehouden in geval geen solutie gevonden werd.

5. Een ander, niet gering bezwaar, lag hierin, dat de meerderheid der Commissie er niet voor te vin- den was, vooraf gemeenschappelijk vast te stellen, welke meeningen en van welke auteurs door haar moesten worden onderzocht en getoetst. Tot twee- maal toe (eerste en tweede vergadering) is op het kiezen van deze werkmethode aangedrongen. Het mocht echter niet baten. De meerderheid gaf er de voorkeur aan, de Commissie dadelijk te splitsen in de vier sub-Commissies. Gevolg van deze methode was dat niemand een afgerond beeld der te bespreken opinies had.

6. Dit werd op den duur met name voor onder- geteekenden een ernstig bezwaar. De Synode van 1936 toch had wel geconstateerd, dat er opinies waren die van de gangbare leerings afweken, maar had deze